

Bijlage stand van zaken Actielijst Nederland-Nedersaksen

Onderdeel	Actiepunt	Stand van zaken
1. Grensoverschrijdende arbeidsmarkt en grensoverschrijdend onderwijs; wederzijdse diploma erkenning		
a. Arbeidsmarkt: verbetering kwaliteit informatievoorziening voor grensarbeiders	<u>Actiepunt 1a:</u> Onderzoek en besluit of Nedersaksen deel kan nemen aan het internetportaal voor grensarbeiders van de Benelux.	Dit actiepunt is afgerond Nedersaksen heeft besloten niet aan het internetportaal deel te nemen. De belangrijkste reden is dat er reeds bestaande informatievoorzieningen zijn.
b. Onderwijs	<u>Actiepunt 1b:</u> Onderzoek de mogelijkheden om verbeteringen aan te brengen in het aanbod van buurtaalonderwijs in grensregio's.	Dit actiepunt is nog niet afgerond De Talenacademie is in 2014 door de Euregio's (Eems-Dollard-Regio, de EUREGIO, de Euregio Rijn-Waal en de Euregio Rijn-Maas noord) verzocht om te onderzoeken hoe het buurtaalonderwijs in de grensregio uitgebreid kan worden. De Talenacademie zal daarbij o.a. de opgedane ervaringen bij talenonderwijs (zoals Euregioscholen / Euregioprofiel scholen) toegankelijk maken voor andere grensregio's en praktische handvatten bieden aan schoolbesturen en andere beslissers voor de duurzame omzetting van concepten als de Euregioschool/Euregioprofiel school. Tevens zullen aanbevelingen opgesteld worden voor overige stakeholders met als doel te zorgen voor gunstige randvoorwaarden. Vanuit Nedersaksen is er de afgelopen periode nauw overleg met de Nederlandse Taalunie geweest over projecten voor de bevordering van de lessen Nederlands in de Duitse grensregio's. Zo heeft de Taalunie een proefproject Nederlandse les op basisscholen in Nordhorn en gevorderde cursussen voor het onderwijs Nederlands als vreemde taal voor leraren gefinancierd.
2. Grensoverschrijdende afstemming tijdens de voorbereiding van de nationale kaders voor de nieuwe INTERREG-programma's V A	<u>Actiepunt 2a:</u> Grensoverschrijdende afstemming in het kader van de voorbereiding van de nationale kaders voor de nieuwe INTERREG-programma V A.	Dit actiepunt is afgerond INTERREG V A richt zich op samenwerking in grensregio's ter versterking van de economische structuur. Het programma Duitsland-Nederland richt zich op grensoverschrijdende innovatie in vijf topsectoren (47% van het totaal, sectoren Energie en koolstofarm, Agri&Food, Health & LifeScience, Logistiek en HTSM), innovatie in andere sectoren (14%) op het verminderen van de barrièrewerking van de grens, bijvoorbeeld op het gebied van arbeidsmarkt, onderwijs, natuur, milieu en veiligheid (33% van het totaal). Eind 2014 is het programma geopend en vanaf dat moment kunnen projecten worden

		<p>ingediend. Bij de totstandkoming van dit nieuwe programma is goed en constructief met Nedersaksen samengewerkt, waarbij Nedersaksen zich ook bereid heeft getoond om mee te denken met de Nederlandse belangen.</p> <p>De Europese Commissie stelt voor het INTERREG V A programma "Deutschland – Nederland 2014-2020" circa 222 miljoen euro uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) ter beschikking. Nationale ministeries, provincies en andere regionale en lokale organisaties stellen daarbij cofinanciering ter beschikking.</p>
3. Gezondheidszorg		
a. Patiëntveiligheid: preventie en terugdringing van behandelingsgeassocieerde infecties (BAI) en van de ontwikkeling van antibioticaresistentie	<u>Actiepunt 3a:</u> Samenwerking in opleiding/ bijscholing op gebied van hygiëne en antibioticatherapie.	<p>Dit actiepunt is nog niet afgerond</p> <p>Het is de bedoeling in het kader van het INTERREG-programma V A om een nieuw project "Healthy Care" in te dienen. Het project omvat een Euregionaal netwerk voor patiëntveiligheid en bescherming tegen infecties. Behalve om verspreiding van de succesvolle ervaringen over het gehele Nederlands-Duits grensgebied, gaat het in dit project vooral om het genereren van grensoverschrijdende kennis en om het bevorderen van communicatie, voorlichting en bijscholing op het gebied van infectiepreventie. Dit is van groot belang, omdat naast MRSA ook andere veroorzakers van infecties als ESBL, VRE, maar ook norovirussen, hepatitis E of EHEC een steeds belangrijker rol spelen.</p>
b. Gebruik van antibiotica binnen de dierhouderij	<u>Actiepunt 3b:</u> Samenwerking tussen Nederland, Nedersaksen en Noordrijn-Westfalen, zodat grensoverschrijdend toezicht plaats kan vinden op het leveren en gebruik van antibiotica in de dierhouderij.	<p>Dit actiepunt is nog niet afgerond</p> <p>In september 2014 vond een 4-Länder-overleg tussen Denemarken, Nedersaksen, Noordrijn-Westfalen en Nederland plaats om kennis en ervaring uit te wisselen op het gebied van antibioticareductie in de veehouderij en uitvoering van dierenwelzijnsbeleid. Nederland heeft al een forse reductie van het antibioticagebruik bereikt. Duitsland is recentelijk begonnen met de uitwerking van een antibioticabeleid voor de veehouderij. Tijdens het 4-Länder-overleg werden mogelijkheden bezien om bij de uitvoering van beleid (nauwer) samen te werken.</p>
c. Informatie-uitwisselingssysteem m.b.t. onbevoegde c.q. geschorste medische specialisten/zorgverleners	<u>Actiepunt 3c:</u> Een informatie-uitwisselingssysteem voor het voorkomen dat onbevoegde c.q. geschorst zorgverleners aan de andere kant van de grens hun beroep uit kunnen oefenen/ patiënten behandelen.	<p>Actiepunt is nog niet afgerond</p> <p>Per 2016 wordt het Europese waarschuwingsmechanisme ingevoerd. Dit verplicht Europese lidstaten om pro-actief informatie uit te wisselen over bevoegdheidsbeperkingen. Vooruitlopend op de invoering hiervan is met een aantal Europese landen afgesproken onderling informatie uit te wisselen over bevoegdheidsbeperkingen. Deze afspraken zijn gemaakt met Finland, Ierland, Noorwegen, Slovenië, het Verenigd Koninkrijk en Zweden. Sommige van deze landen hebben verschillende organisaties die ieder voor de afzonderlijke beroepen de bijbehorende registers beheren, niet zijnde</p>

		<p>één organisatie zoals in Nederland. Daardoor kunnen voor dergelijke landen de gemaakte afspraken per beroep verschillend zijn. Vanwege verschillende bevoegdheden van de federale overheid, de regio's en deelstaten zijn met België respectievelijk Duitsland specifieke afspraken gemaakt, waarbij een centraal informatiepunt in beide landen is benoemd.</p>
4. Grensoverschrijdend openbaar streekvervoer, infrastructuur		
a. Treinverbinding Hengelo-Bad Bentheim	<p><u>Actiepunt 4a:</u> Onderzoek naar het doortrekken treinverbinding Rheine-Bad Bentheim naar Hengelo.</p>	<p>Dit actiepunt is afgerond Het ministerie van Infrastructuur en Milieu (IenM) reserveert 9,3 miljoen euro voor een nieuwe grensoverschrijdende treinverbinding tussen Hengelo en het Duitse Bielefeld. Met de investering zet het ministerie in op de gezamenlijke ambitie van het Rijk, de Regio Twente en de vervoerders om belemmeringen op de spoorverbindingen tussen de grensregio's weg te nemen.</p> <p>Het gereserveerde bedrag van 9,3 miljoen euro is een eenmalige bijdrage van het ministerie van Infrastructuur en Milieu aan de treinverbinding tussen Hengelo, Rheine, Osnabrück en Bielefeld. Provincie Overijssel en Regio Twente worden contractpartner voor de Duitse verkeersverbonden NWL en LNVG. Zij dragen het resterende bedrag. Aan Duitse zijde delen de deelstaten Nedersaksen en Noordrijn-Westfalen de extra kosten van het doortrekken van de trein van Bad Bentheim tot de grens.</p>
b. Treinverbinding Groningen-Leer-Oldenburg-Bremen	<p><u>Actiepunt 4b:</u> Besluitvorming voor verbetering van de verbinding Groningen-Oldenburg/ Bremen o.a. door reistijdverkorting, frequentieverhoging en kwaliteitsverbetering.</p>	<p>Dit actiepunt is nog niet afgerond Het ministerie van IenM heeft besloten maximaal 17 miljoen euro te reserveren voor de grensoverschrijdende spoorverbinding Groningen - Leer/Bremen. Met de beoogde verbinding kan de reistijd voor treinreizigers tussen Groningen en de Duitse steden uiteindelijk tot minder dan 2 uur worden verkort. De provincie Groningen reserveert 85 miljoen euro voor de realisatie van de verbinding. Om daadwerkelijk aanspraak te kunnen maken op het gereserveerde bedrag van het Rijk, moet de provincie voor 1 juli 2016 duidelijk maken wat de grootste problemen zijn met de huidige spoorverbinding, welke varianten voor de aan te leggen verbinding onderzocht zijn, wat de kosteneffectiviteit is en hoe de kosten over beide landen verdeeld worden. Het ministerie van IenM zal de provincie ondersteunen bij het vinden van draagvlak en financiering in Duitsland. Samenwerking vindt plaats tussen de provincie, Arriva, ProRail en de Landesnahverkehrsgesellschaft Nedersaksen (LNVG).</p>

<p>c. Grensoverschrijdende ticketsystemen</p>	<p><u>Actiepunt 4c:</u> Bij het ontwikkelen van ticketsystemen voor het streekvervoer - d.w.z. van soorten vervoerbewijzen en de verkoop daarvan - wordt rekening gehouden met grensoverschrijdende aspecten c.q. factoren.</p>	<p>Dit actiepunt is nog niet afgerond Eind 2013 is door het Aachener Verkehrsverbund, in het kader van het Interreg-project "M3 Mobiliteit zonder Grenzen", een opdracht verstrekt aan VDV eTicket Service GmbH&Co.KG (ETS) en de stichting Open Ticketing voor een haalbaarheidsstudie m.b.t. de interoperabiliteit in het gebruik van de chipkaarten en mobiele telefoons als betaalmiddel en kaartsoort in het grensoverschrijdend OV. In mei 2014 is de voortgang van de studie besproken. In de eerste fase zijn drie mogelijke scenario's geïdentificeerd, waarvan er twee als kansrijk voor een 'proof of concept' zijn aangemerkt. Vanwege de technische complexiteit, onderlinge verschillen in de chipkaart-systemen en doordat verschillende partijen meer inspraak willen in de 'proof of concept' wordt de daadwerkelijke uitvoering van de testfase bemoeilijkt.</p> <p>Overigens kan vanuit Groningen met de trein met OV-chipkaart tot in Leer (Duitsland) gereden worden. Uit en inchecken is in Leer dus ook mogelijk.</p>
<p>d. Verbreding van de E 233</p>	<p><u>Actiepunt 4d:</u> De verbreding van de E233 in Duitsland vanaf Meppen tot Cloppenburg (verlenging van de Nederlandse A37). Hiervoor is financiering nodig van de Duitse federale overheid.</p>	<p>Dit actiepunt is afgerond De Duitse federale overheid heeft aangegeven dat de snelweg van Zuid-Drenthe naar Bremen versneld gerealiseerd gaat worden. Op een bijeenkomst van de Ems-Achse in Papenburg (d.d. 14-07-2014) liet staatssecretaris Ferlemann weten dat de E233 is opgenomen in de derde reeks van publiek-private projecten (PPP).</p>
<p>e. Europark Coevorden-Emlichheim</p>	<p><u>Actiepunt 4e:</u> Nedersaksen en de provincie Drenthe gaan hun doelen met betrekking tot het logistiek bedrijvenpark Coevorden - Emlichheim zowel wat betreft de planning van bouwactiviteiten (o.a. aanleg en optimalisatie van spoorinfrastructuur inclusief aansluiting op het Duitse spoorwegennet) alsook in strategisch opzicht (grensoverschrijdende uitbreiding van Dryport Emmen - Coevorden) op elkaar afstemmen. Nederlandse en Duitse vertegenwoordigers in het grensgebied zijn reeds in gesprek over een gezamenlijk ontwikkelingsperspectief voor de logistieke sector. Het is de</p>	<p>Dit actiepunt is nog niet afgerond Het Europark Coevorden-Emlichheim is een grensoverschrijdend bedrijventerrein op de Nederlands-Duitse grens op het grondgebied van de Nederlandse gemeente Coevorden en de Duitse samtgemeinde Emlichheim. Er lopen momenteel twee belangrijke ontwikkelingen waarover grensoverschrijdend af wordt gestemd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Grensoverschrijdende regelarme zone: door de Nederlandse gemeenten Emmen, Coevorden, Hoogeveen en Hardenberg is een regionaal economisch actieplan opgesteld, getiteld 'Vierkant voor Werk'. Een van de actielijnen in dit plan is het vormgeven van een 'regelarme zone' op het Europark. • Logistiek en infrastructuur Coevorden-Bentheim: de provincie Drenthe en de gemeente Coevorden hebben in samenwerking met de Bentheimer Eisenbahn AG initiatieven ontplooit om met het Landkreis Grafschaft Bentheim af te stemmen over de ontwikkeling van de spoorinfrastructuur en

	bedoeling dat daartoe rond zomer 2013 een bidbook wordt opgesteld. In de aanloop daar naar toe zullen de plannen worden afgestemd tussen de Provincie Drenthe en het ministerie van Economische Zaken, Werkgelegenheid en Verkeer in Nedersaksen.	het spoorgoederenvervoer op het traject Coevorden – Bentheim. Naast de railterminal in Coevorden is per 1 september 2014 ook een railterminal geopend in Bentheim (eerste fase ten noorden van Bad Bentheim). Gesprekken zijn opgestart en worden naar verwachting geïntensiveerd in de loop van 2015. Ook worden de mogelijkheden bekeken om het traject Coevorden-Bentheim zowel qua infrastructuur als qua spoorgoederenvervoer te koppelen aan het Trans-Europese transportnetwerk. Dit biedt mogelijkheden om EU-fondsen aan te boren. Verwacht wordt dat binnenkort hierover ook de gesprekken met Nedersaksen (Economie/Staatskanzlei) starten.
f. Treinverbinding tussen Groningen en de Eemshaven	<u>Actiepunt 4f</u> : De provincie Groningen zal in 2014 een realisatiebesluit over de capaciteitsuitbreiding van de spoorverbinding naar Eemshaven nemen.	Dit actiepunt is nog niet afgerond Het realisatiebesluit zal in voorjaar 2015 genomen worden.
5. Implementatie van Europese regelgeving en gevolgen voor de buurlanden/ "grenslandtoets"	<u>Actiepunt 5a</u> : In kaart brengen van grenseffecten als evidente signalen er op wijzen dat van de implementatie van Europese regelgeving grenseffecten worden verwacht.	Dit actiepunt is afgerond In de voortgangsbrief over GROS van oktober 2012 en in het kabinetsstandpunt uit juli 2011 is, na het uitkomen van een onderzoek van de Universiteit van Leiden, reeds gemeld dat het standaard toetsen van voorgenomen Europese wet- en regelgeving op mogelijke grenseffecten niet gewenst is. Bij de implementatie van Europese wet- en regelgeving geldt dat wanneer evidente signalen erop wijzen dat van een bepaalde maatregel grenseffecten worden verwacht, deze in kaart kunnen worden gebracht met het oog op de wenselijkheid van eventueel corrigerend of flankerend beleid. Vanzelfsprekend staat het de vakministeries in Nederland en Nedersaksen vrij om de implementatie van nieuwe Europese wet- en regelgeving nauw met elkaar af te stemmen ter voorkoming van divergentie.
6. Demografische ontwikkeling en grensoverschrijdende samenwerking	<u>Actiepunt 6a</u> : Onderzoek van het Nederlandse ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties naar welke demografische ontwikkelingen er aan weerszijden van de grens spelen en welke rol grensoverschrijdende samenwerking kan hebben bij de aanpak	Dit actiepunt is afgerond Grensoverschrijdende samenwerking biedt veel krimp- en anticipeerregio's kansen op betere benutting van voorzieningen en meer kans op werk. In het kader van het programma bevolkingsdaling zijn daarom 'Kansenatlassen' ontwikkeld. Voor het grensgebied met Nedersaksen zijn de atlassen voor Zuidoost-Drenthe en Emsland, en voor Oost-Groningen en Kreis Leer van belang.

	van de gevolgen van deze ontwikkelingen. In dit verband streven Nederland en Nedersaksen naar een harmonieuze afstemming van beleid en aanpak.	
7. Samenwerking in het tertiair onderwijs (universitair onderwijs en onderzoek)		
a. Hanse Law School (HLS)	<u>Actiepunt 7a:</u> De Universität Oldenburg, de Rijksuniversiteit Groningen en de Universität Bremen bieden gezamenlijk een Europese rechtenstudie aan in het kader van de Hanse Law school (HLS). De belangstelling voor de master-opleiding moet in de komende jaren verder gestimuleerd worden. Momenteel is het zo dat veel bachelor-studenten besluiten om een master aan een universiteit elders in Europa te volgen. Daar komt bij dat men er niet in slaagt om een vergelijkbaar aantal externe masterstudenten naar de HLS te halen.	Dit actiepunt is nog niet afgerond Samenwerking met Frankrijk dient te worden geintensiverd om op die manier het netwerk met nog een Europese partner uit te breiden. Doel is een gestructureerde uitwisselingsstudie te creëren.
b. European Medical School (EMS)	<u>Actiepunt 7b:</u> De Universität Oldenburg en de Rijksuniversiteit Groningen bieden met ingang van het studiejaar 2012-2013 een gezamenlijke opleiding geneeskunde aan: de European Medical School (EMS). Deze is qua vorm en structuur van het onderwijs uniek in Duitsland en Europa. Wederzijdse afstemming en een gemeenschappelijke aanpak zijn nodig om de EMS verder te ontwikkelen.	Dit actiepunt is afgerond In oktober 2014 start de derde lichting studenten aan de EMS. In Groningen wordt het curriculum continue vernieuwd. Een werkgroep houdt zich bezig met wat dit betekent voor het curriculum in Oldenburg. De verschillende regelgevende kaders blijken vaste thema's voor continu gemeenschappelijk overleg te zijn.
c. Energie/ European North Sea Energy Alliance (ENSEA)	<u>Actiepunt 7c:</u> European North Sea Energy Alliance (ENSEA):	Dit actiepunt is afgerond Schotland, Noorwegen (Rogaland), Noord-Duitsland (Ems-Achse) en Noord-Nederland (Energy Valley) vormen onder de noemer ENSEA (European North Sea Energy Alliance) een alliantie rondom de Noordzee om kennis te ontwikkelen over energietransitie. Door de samenwerking op het terrein van productie en transport van aardgas en elektriciteit (Energy Valley), exploratie van de fossiele brandstoffen

		olie en gas (Schotland), duurzame energie (Nedersaksen) en de leverancier van schone energie (Rogaland), wordt kennis ontwikkeld over de integratie van conventionele en duurzame energiebronnen en de toepassing daarvan. De Europese Unie ondersteunt dit project. Duur van het project is van 1 oktober 2012 tot 30 september 2015. Meer informatie is te vinden op www.ensea.biz .
8. Veiligheid, risicobeheersing en criminaliteitsbestrijding		
a. Overeenkomst op het gebied van rampenbestrijding	<u>Actiepunt 8a:</u> Nedersaksen en Nederland besluiten om een nieuwe overeenkomst op het gebied van rampenbestrijding te sluiten, die de bestaande "Gemeenschappelijke verklaring inzake grensoverschrijdende samenwerking tussen Nederland en Nedersaksen (2001)" vervangt. In de nieuwe overeenkomst dienen in het bijzonder afspraken te worden vastgelegd over jaarlijks te organiseren seminars, het stimuleren c.q. uitvoeren van gemeenschappelijke grensoverschrijdende oefeningen tussen rampenstaven (inclusief technische hulpverlening) en de uitgangspunten voor wederzijdse informatie-uitwisseling. Het streven is erop gericht dat het nieuwe verdrag uiterlijk eind 2013 wordt ondertekend.	Dit actiepunt is afgerond De overeenkomst is op 14 juli 2014 ondertekend door de Nederlandse minister van Veiligheid en Justitie en de Nedersaksische minister van Binnenlandse Zaken en Sport. De overeenkomst is in de Staatscourant gepubliceerd op 28 augustus 2014 (nummer 24195).
b. Bilateraal overleg t.b.v. verbetering van grensoverschrijdende rampenbestrijding	<u>Actiepunt 8b:</u> Nedersaksen en Nederland streven ernaar in de eerste helft van 2013 een nieuwe werkgroep te vormen, die recht doet aan de nieuwe structuren aan Nederlandse zijde. Daarbij moet ook worden nagegaan of het operationeel niveau hierin betrokken dient te worden c.q. of het zinvol is op operationeel niveau een vergelijkbare overlegstructuur in te stellen.	Dit actiepunt is afgerond De nieuwe werkgroep "Grensoverschrijdende samenwerking bij rampenbestrijding" is opgericht onder auspiciën van de Politie Directie Osnabrück en is in 2014 bijeengekomen.
c. Seminar t.b.v. verbetering van de grensoverschrijdende rampenbestrijding	<u>Actiepunt 8c:</u> Nedersaksen en Nederland gaan jaarlijks een seminar organiseren om over en weer meer duidelijkheid te	Dit actiepunt is afgerond Seminars zijn georganiseerd in juni 2013 en mei 2014. De verdere organisatie maakt nu onderdeel uit van de in juli 2014 ondertekende

	krijgen over de respectieve werk- en organisatiestructuren alsmede over aanvraagprocedures voor grensoverschrijdende hulpverlening.	overeenkomst (zie actiepunt 8a).
d. Netwerkkarten	<u>Actiepunt 8d:</u> Nederland bereidt de invoering van "netwerkkarten" voor. Deze kaarten maken voor de verschillende sectoren waar zich rampen kunnen voordoen, inzichtelijk wie waarvoor verantwoordelijk is (bijvoorbeeld scheepvaart, dierziektes). Het is de bedoeling dat daartoe met name bevoegdheden, juridische randvoorwaarden, processen / soorten maatregelen en contactpersonen in de dagelijkse werkpraktijk, d.w.z. buiten crisissituaties, bondig worden geïnventariseerd. Nedersaksen zal uiterlijk eind 2013 het overzicht van sectoren waar zich rampen met grensoverschrijdende gevolgen kunnen voordoen, aanvullen met informatie over risico's in Nedersaksen.	Dit actiepunt is nog niet afgerond In de huidige situatie liggen twee van de zeven geplande netwerkkarten voor. Het graafschap Bentheim heeft binnen het project Cross Border Emergency Atlas, het creëren van netwerkkarten openbaar aanbesteed en het werk is inmiddels aangevangen. Het streven is erop gericht om de kaarten begin 2015 gereed te hebben. .
e. Opstellen van grensoverschrijdende criminaliteitsbeeld-analyses	<u>Actiepunt 8e:</u> Na afronding van een gemeenschappelijke Nedersaksisch-Nederlandse projectfase, gericht op het opstellen van grensoverschrijdende criminaliteitsbeeld-analyses, is het voor de beoogde praktische implementatie hiervan noodzakelijk de toekomstige (digitale) gegevensuitwisseling via zogeheten "veilige dataverbindingen" te garanderen. Dat is nodig om dit belangrijke instrument voor effectieve criminaliteitsbestrijding ook te kunnen gebruiken. Nedersaksen voldoet aan de technische voorwaarden. Nederland is nog niet zo ver.	Dit actiepunt is nog niet afgerond Nederland kampt met technische problemen, waardoor het systeem nog niet operationeel is. De moeilijkheid ligt in het feit dat Nederland geen "veilige dataverbinding" kan aanbieden waarover de gevoelige gegevens uitgewisseld kunnen worden. Algemene samenwerking op lokaal niveau (in het bijzonder met het hoofdbureau van politie Osnabrück) en tussen de ministeries vinden regelmatig plaats (telefonisch en ook via werkbijeenkomsten) en worden gekenmerkt door een open en vertrouwenwekkend sfeer.
9. Eemsmond havens: Integraal Management Plan (IMP) Eems-Dollard	<u>Actiepunt 9a:</u> Nederland en Nedersaksen nemen zich voor om medio 2014 het Integraal Management Plan (IMP) Eems-	Dit actiepunt is nog niet afgerond De deskundigen hebben hun individuele bijdragen geschreven en momenteel worden deze in een intensief proces op elkaar afgestemd.

	Dollard gereed te hebben.	Deze afstemming vindt zowel op nationaal niveau plaats tussen de verschillende belangengroepen als op transnationaal niveau. Het streven van Nederland en Nedersaksen is erop gericht om het eerste gezamenlijke concept eindverslag eind 2014 in te dienen.
10. Natura 2000/Stikstofemissies en Natura 2000-gebieden	<p><u>Actiepunt 10a:</u> Nederland, Nedersaksen en Noordrijn-Westfalen nemen zich voor om, startend in 2013, trilateraal overleg te voeren c.q. kennis uit te wisselen over:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de Nederlandse Programmatische Aanpak Stikstof (PAS); - de wederzijdse beoordeling van effecten op Natura 2000-gebieden die in de onmiddellijke nabijheid van deelstaat- en landsgrenzen gelegen zijn. 	<p>Dit actiepunt is nog niet afgerond</p> <p>In 2013 zijn gesprekken met Nederland gestart. Noordrijn-Westfalen en Nedersaksen willen echter eerst uitvoeringsvragen van federale regels beantwoord hebben, voordat verder met Nederland kan worden gesproken. De verwachting is dat de bilaterale overleggen in 2015 zullen worden hervat.</p>